

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11116480>

Davurova Go'zal Akbarovna

Jizzax davlat pedagogika universiteti o'qituvchisi

Anatatsiya: *ushbu maqolada hamkorlikda o'rganish modeli tarbiyaviy jarayonda shaxs moslashuviga asoslangan pedagogik texnologiyaligi hamda bu texnologiya o'zida insonparvar falsafa, psixologiya va pedagogikani mujassam etishligi haqida so'z yuritilgan.*

Kalit so'zlar: *pedagogika, ta'lim, tarbiya, hamkorlik, texnologiya, model.*

Abstract: *this article talks about the cooperative learning model as a pedagogical technology based on personal adaptation in the educational process and the fact that this technology embodies humanistic philosophy, psychology and pedagogy.*

Key words: *pedagogy, education, upbringing, cooperation, technology, model.*

Аннотация: *в данной статье говорится о модели кооперативного обучения как педагогической технологии, основанной на личностной адаптации в образовательном процессе и о том, что эта технология воплощает в себе гуманистическую философию, психологию и педагогику.*

Ключевые слова: *педагогика, образование, воспитание, сотрудничество, технология, модель.*

Jamiyat hayotining jadal tarzda rivojlanishi, taraqqiyot ehtiyojlari va imkoniyatlarining kengayishi, turli – tuman axborotlar oqimining tezlashishini hisobga olib, zamonaviy pedagogik texnologiya fani pedagogik prognoztikaning yangi shakl, vosita va usullaridan foydalanish mexanizmini yaratishni o'z zimmasiga olmog'i talab etiladi. Bugungi kunda turli xildagi ta'lim muassasalarida amalga oshirilayotgan ta'limning o'rne va darajasini aniqlashga yo'naltirilgan tadqiqotlarda pedagogik prognoztikaning imkoniyatlaridan keng foydalanishni taqozo qiladi. Shundagina ta'lim jarayonining natijalari fan, ishlab chiqarish, madaniyat, iqtisod hamda jamiyat hayotining barcha sohalarini rivojlantirishga xizmat qila oladi. Pedagogik prognoztikaga tayangan holda yaratilgan nazariyalargina uzluksiz ta'lim jarayonini uning bosqichlari va komponentlarining mazmuni, shakli va vositalarini, ta'lim natijalarining jamiyat hayotiga ko'rsatadigan ta'sir darajasini oldindan loyihalashtirishga asos bo'la oladi. Demak, shundagina o'quv – tarbiya jarayonini yangi prinsiplar va yangi mafkuraviy negizda qayta qurish, ta'lim sohasida islohotlarni amalga oshirish mumkin.

Shuningdek, pedagogik texnologiyalar ta'lim jarayonini tashxis qilish va yaratilgan nazariyalar, o'quv – metodik majmualar tajriba – sinov asosida amaliyotga joriy qilishning metodologik asoslari, aniq mexanizmlari, usul va vositalarini ishlab chiqishi kerak. Ta'lim jarayonining tashxis qilish mexanizmi shu jarayonning yutuq va kamchiliklari, ta'lim natijasining sifat ko'rsatkichlari, ta'lim jarayoniga tatbiq qilinadigan pedagogik nazariyalar,

zamonaviy texnologiyalarni jumladan hamkorlik pedagogikasi ta'lim amaliyotini rivojlantirish olish yoki ta'limning taraqqiyotini ta'minlashga xizmat qilishi kerak.

Demak, savol tug'ilishi o'rinli ya'ni «Hamkorlik texnologiyasi» deganda nimani tushinish mumkin.

Hamkorlikda o'rganish modeli – bu tarbiyaviy jarayonda shaxs moslashuviga asoslangan pedagogik texnologiyadir. Bu texnologiya o'zida insonparvar falsafa, psixologiya va pedagogikani mujassam etadi. Hamkorlikda o'rganish modeli markazida o'z imkoniyatlarini (o'zini namoyon etishni) maksimal darajada ro'yobga chiqarishga intilgan nodir shaxs turadi.

Hamkorlikda o'rganish modeli shaxs xususiyatlari, uning shakllanishi kimningdir buyurtmasi asosida emas, balki o'zining tabiiy qobiliyatlariga muvofiq rivojlanishiga asoslanadi. Hamkorlikda o'rganish modeli har bir shaxsning individual xususiyatlariga mos keluvchi ta'lim-tarbiyaning metodlari va vositalarini tadqiq etadi.

Hamkorlikda o'rganish modeli shaxsga yondashuvdagi an'anaviy texnologiyaning avtoritar, o'z qiyofasini yo'qotgan, jonsiz ko'rinishiga muhabbat, g'amxo'rlik, hamkorlik muhitini, shaxsning ijodi va o'zini namoyon qilishi uchun yaratilgan sharoitlarni qarama-qarshi qo'yadi.

Hamkorlikda o'rganish modeli o'z kvalifikatsiyasiga ega:

Qo'llanish darajasiga ko'ra: umumpedagogik.

Falsafiy asosiga ko'ra: insonparvar.

Shaxs tuzilishiga yo'nalganligiga ko'ra: har tomonlama uyg'unlik.

Mazmun xarakteriga ko'ra: o'rgatuvchi + tarbiyaviy, dunyoviy, insonparvar, umumta'limiy, ta'sirli.

Boshqarish tipiga ko'ra: kichik guruhlar tizimi.

Tashkiliy shakllariga ko'ra: akademik + to'garakli, individual + guruhli, tabaqalashtirilgan.

Shaxsga nisbatan yo'nalganligiga ko'ra: insoniy – shaxsiy, sub'ekt – sub'ektli (hamkorlik).

Ustunlik metodiga ko'ra: muammoli – izlanuvchan, ijodiy, dialogik, o'yinli.

Qamrov kategoriyasiga ko'ra: ommaviy (barcha kategoriyalar).

Maqsadga yo'nalganlik

- talab pedagogikasidan munosabat pedagogikasiga o'tiSh;
- shaxsga insoniy – shaxsiy yo'nalganlik;

- ta'lim va tarbiyaning birligi.

Hamkorlik jarayonida ikki sub'ekt birgalikda harakat qilishlari, sherik, partnyor bo'lishlari, yoshi ulug' va tajribalining tajribasizroq bilan ittifoq tuzishlari maqsadga muvofiqdir. Ulardan birortasi ham ikkinchisidan ustun turmasligi shart.

Hamkorlik turli shakllarda amalga oshiriladi: hamdo'stlik, sheriklik, qayg'udoshlik, birgalikda ijod qilish, birga boshqarish.

Hamkorlik texnologiyasi milliy g'oyani amalga oshirish jarayoni bilan bog'liq vazifalarni hal etadi. u hozirgi hayotimizda, o'quv-tarbiyaviy jarayonda ilg'or milliy ma'naviy-axloqiy qadriyatlar va mezonlarni qayta tiklash, rivojlantirish va tatbiq etish bilan bevosita bog'liq. Xalq pedagogikasidan, rasm-rusumlar, bayramlar, diniy marosimlar va o'yinlar imkoniyatlaridan foydalaniladi.

Hamkorlik pedagogikasi mazmunining o'ziga xos jihatlari

Hamkorlik pedagogikasida to'rt yo'nalish ajratiladi:

- insoniy – shaxsiy yondashuv;
- didaktik faollashtiruvchi va rivojlantiruvchi kompleks;
- tarbiya kontsepsiyasi;
- tevarak-atrofni pedagoglashtirish.

Insoniy – shaxsiy yondashuv

Tarbiyalanuvchiga insoniy – shaxsiy yondashuv quyida hoyalarni qamrab oladi:

- pedagogik munosabatlarni insoniylashtirish va demokratlashtirish;
- hozirgi sharoitlarda natija bermaydigan majburlash metodidan voz kechish;
- individual yondashuvni yangicha talqin qilish;
- ijobiy MEN kontsepsiyasini shakllantirish.

Tarbiya kontsepsiyasi

Hamkorlik pedagogikasining kontseptual qoidalari tarbiya jarayoni rivojlanayotgan muhim an'analarni aks ettiradi:

- ⇒ shaxsni barcha tarbiyaviy tizimning markaziga qo'yish;
- ⇒ tarbiyaning insonga mo'ljallanganligi, umuminsoniy qadriyatlarni shakllantirish;
- ⇒ tarbiyalanuvchining ijodiy qobiliyatlarini, uning o'ziga xosligini rivojlantirish;
- ⇒ milliy va madaniy an'analarni qayta tiklash;
- ⇒ individual va jamoaviy tarbiyani birlashtirish;
- ⇒ kasbiy maqsad qo'yish.

Atrof muhitni pedagoglashtirish

Hamkorlik pedagogikasi barcha tarbiya institutlari faoliyatini pedagogik maqsadga muvofiqlik nuqtai nazaridan qarashga da'vat etadi.

Bunday tarbiya institutlariga quyidagilar kiradi:

- o'quv muassasalari;
- oilalar;
- mahallalar;
- turli ijodiy markazlar;

- ommaviy axborot vositalari;
- qo'shimcha ta'lim markazlari;
- ijodiyot uylari va boshqalar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. R.A.Mavlonova,D.Abdurahimova. Pedagogik mahorat. o'quv qo'llanma T.:Fan va texnologiya 2012-yil
2. S.Nishonova, M.Imomova, R.Xasanov. Pedagogika tarixi. Darslik T.: o'qituvchi 1996-yil
3. M.Ochilov. Muallim qalb me'mori. O'quv qo'llanma T :.O 'qituvchi. 2004-yil
4. N.Egamberdieva, Ijtimoiy pedagogika. Darslik. Alisher Navoiy nomidagi O'zMKN.T.: 2009-yil